JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

BARAZA LA MITIHANI

MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

650 **HAIBA NA MICHEZO**

Muda: Saa 3. **MAJIBU** **Mwaka : 2011**

MAELEKEZO.

1. Karatasi hii ina sehemu **A** na **B** zenye jumla ya maswali **kumi na sita (16)**
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **manne (4)** kutoka sehemu **B**.
3. Sehemu **A** ina alama **arobaini (40)** na sehemu **B** ina alama **sitini (60)**.
4. Vifaa vya mawasiliano na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org
TETEA

Find this and other free resources at: https://maktaba.tetea.org

Prepared by Maria Marco for TETEA

1. **Walimu wa michezo walikosolewa kwa kutotumia tathmini ya mwendelezo. Eleza hoja nne za umuhimu wa tathmini hiyo.**

Tathmini ya mwendelezo humsaidia mwalimu kufuatilia maendeleo ya mwanafunzi hatua kwa hatua. Kwa njia hii, mwalimu huona kama mwanafunzi anapiga hatua au anahitaji msaada zaidi.

Tathmini ya mwendelezo hutoa nafasi ya kurekebisha mapema changamoto za wanafunzi. Badala ya kusubiri mwisho wa muhula, mwalimu hubaini matatizo mapema na kuyatatua.

Tathmini ya mwendelezo huongeza hamasa ya wanafunzi kujitahidi mara kwa mara, kwani wanajua juhudi zao zinafuatiliwa kila wakati.

Tathmini ya mwendelezo hutoa taarifa sahihi na endelevu kuhusu uwezo wa mwanafunzi, hivyo kusaidia mwalimu, wazazi na viongozi kupanga hatua zinazofaa za kumsaidia.

2. **Walimu wapya mara nyingi huandika malengo yasiyo wazi. Eleza sifa nne za lengo mahsusi lililo wazi.**

Lengo lililo wazi hutumia lugha rahisi na isiyo na utata, hivyo mwalimu na mwanafunzi wanaelewa mwelekeo wa somo.

Lengo lililo wazi linaelekeza moja kwa moja kwenye matokeo yanayotarajiwa, bila kuwa na tafsiri nyingi tofauti.

Lengo lililo wazi huendana moja kwa moja na mada inayofundishwa, na hivyo kuepusha kupotea kwenye mambo yasiyo na uhusiano.

Lengo lililo wazi linaweza kupimwa kwa urahisi kupitia tathmini ili kubaini kama limefanikishwa.

3. **Baadhi ya wazazi wanasema michezo haina mchango katika malezi ya watoto. Eleza hoja nne za kukanusha kauli hii.**

Michezo huchangia kukuza afya ya mwili na akili ya mtoto, jambo ambalo ni msingi wa malezi bora.

Michezo hufundisha nidhamu na heshima kwa kanuni, tabia zinazojenga malezi mazuri ya watoto nyumbani na shuleni.

Michezo hufundisha mshikamano na ushirikiano, stadi muhimu zinazomsaidia mtoto kuishi vizuri na jamii.

Michezo huondoa tabia mbaya kama uvivu na kutokuwa makini kwa kumfundisha mtoto kushiriki kikamilifu na kutumia muda wake vizuri.

4. **Walimu wengi hutumia maandiko ya zamani bila kuyaendeleza. Eleza hoja nne za kuonyesha umuhimu wa kutumia maandiko mapya.**

Maandiko mapya huendana na mabadiliko ya mitaala na mahitaji ya sasa ya elimu. Kutumia maandiko ya zamani huweza kusababisha kufundisha nje ya muktadha.

Maandiko mapya huboresha ufundishaji kwa kuzingatia mbinu za kisasa na zinazoshirikisha zaidi wanafunzi.

Maandiko mapya husaidia mwalimu kuandaa somo lenye uhalisia unaoendana na changamoto za kisasa za wanafunzi.

Maandiko mapya ni rejeleo la uwajibikaji kwa mwalimu na husaidia viongozi wa shule kufuatilia maendeleo ya ufundishaji kwa usahihi.

5. **Shule fulani ilishindwa kushirikiana na walimu wa michezo kwa sababu ya upungufu wa vifaa. Eleza hoja nne za kuthibitisha umuhimu wa maandalizi mazuri ya vifaa.**

Maandalizi mazuri ya vifaa huwezesha wanafunzi kushiriki kikamilifu kwenye michezo bila kusubiri au kugombania vifaa.

Maandalizi huongeza usalama kwa kuwa vifaa vinakaguliwa mapema ili kuhakikisha havina kasoro.

Maandalizi mazuri huongeza ubora wa michezo kwa kufanya wanafunzi wafurahie na kuzingatia somo kikamilifu.

Maandalizi huonyesha uwajibikaji na umahiri wa mwalimu, jambo linaloongeza imani kwa wanafunzi na viongozi.

6. **Mwalimu anaweza kubaini matatizo ya kitabia ya wanafunzi kupitia michezo. Eleza viashiria vinne.**

Mwanafunzi kushindwa kufuata sheria za mchezo mara kwa mara ni kiashiria cha matatizo ya kitabia.

Mwanafunzi kushirikiana vibaya na wenzake, ikiwemo kugombana au kutukanana, huonyesha changamoto za kitabia.

Mwanafunzi kukataa kushiriki michezo bila sababu za msingi ni dalili ya tabia zisizo za kawaida.

Mwanafunzi kuonyesha hasira kupita kiasi au vurugu wakati wa michezo huashiria matatizo ya kitabia.

7. **Shule yenye uhaba wa zana inaweza kutegemea ufundi wa walimu. Eleza stadi nne za mwalimu ili kufaragua zana.**

Mwalimu anahitaji stadi ya ubunifu ili kubuni vifaa kutoka kwa malighafi rahisi zinazopatikana karibu.

Mwalimu anahitaji stadi ya ufundi wa mikono ili kuunda na kurekebisha zana zinazoweza kutumika.

Mwalimu anahitaji stadi ya kuchagua vifaa salama ili kuepuka hatari kwa wanafunzi.

Mwalimu anahitaji stadi ya kudumisha vifaa vilivyotengenezwa ili viweze kutumika mara nyingi.

8. **Usalama wa wanafunzi wakati wa mazoezi ni jukumu la mwalimu. Eleza mambo manne muhimu**.

Mwalimu anatakiwa kukagua uwanja na kuhakikisha hauna vitu hatarishi kama mawe au mashimo.

Mwalimu anatakiwa kukagua vifaa vya michezo na kuhakikisha vinafaa kwa matumizi.

Mwalimu anatakiwa kuhakikisha wanafunzi wanavaa mavazi na viatu sahihi vya michezo.

Mwalimu anatakiwa kusimamia shughuli zote kwa karibu na kutoa msaada wa haraka endapo ajali itatokea.

9. **Afisa elimu ameomba kuonyeshwa zana za maandalizi ya Azimio la Kazi. Eleza zana nne na matumizi yake.**

Muhtasari hutumika kuongoza malengo na mada za kufundishwa kwa muhula mzima.

Kalenda ya shule hutumika kupanga muda wa kufundisha kila mada na kuhakikisha mada zote zinalingana na ratiba ya shule.

Vitabu vya rejea hutumika kumpa mwalimu maarifa ya kina zaidi na mifano ya vitendo kwa somo.

Shajara hutumika kurekodi maendeleo ya ufundishaji, changamoto na masomo yaliyokwishafundishwa.

10. **Kamati ya elimu inachagua vitabu vya kiada. Eleza vigezo vinne vya kuzingatia kabla ya kuidhinisha vitabu hivyo.**

Kitabu kinapaswa kuendana na muhtasari wa kitaifa na malengo ya elimu.

Kitabu kinapaswa kuwa na lugha rahisi na inayoeleweka kwa wanafunzi wa ngazi husika.

Kitabu kinapaswa kuwa na maudhui sahihi, yenye kina na mifano halisi inayohusiana na maisha ya wanafunzi.

Kitabu kinapaswa kuwa na ubora wa uchapaji na uimara wa kurasa ili kitumike kwa muda mrefu bila kuharibika.

11. "Muhtasari si lazima kwa walimu wenye uzoefu." Kanusha usemi huu kwa hoja tano.

Muhtasari ni mwongozo rasmi wa kitaifa wa elimu. Hata mwalimu mwenye uzoefu hawezi kufundisha kwa usahihi bila kufuata mwongozo huu kwani angefundisha kulingana na mtazamo wake binafsi na sio viwango vya kitaifa.

Muhtasari huunganisha malengo ya elimu ya taifa na masomo ya kila siku. Bila muhtasari, mwalimu mwenye uzoefu ataacha malengo makuu ya taifa na kuendesha masomo yake kwa mtindo wake binafsi.

Muhtasari huweka mpangilio wa mada na muda wa kufundisha. Bila mpangilio huu, mwalimu ataweza kutumia muda mwingi kwenye mada ndogo na kupuuzia zile muhimu.

Muhtasari hutoa mwelekeo wa aina ya tathmini inayohitajika. Hata mwalimu mwenye uzoefu asipofuata muhtasari, hatapima wanafunzi kwa usahihi kulingana na viwango vya taifa.

Muhtasari huleta usawa wa elimu nchini kote. Bila kuutumia, kila mwalimu angelifundisha tofauti, jambo ambalo lingesababisha utofauti mkubwa katika elimu inayotolewa.

12. Eleza mambo matano yanayoweza kuathiri mienendo ya tabia za wanafunzi kupitia michezo.

Michezo hujenga mshikamano kwa wanafunzi. Wanaposhirikiana katika michezo ya timu, hujifunza mshirikiano na mshikamano ambao huathiri mienendo yao hata nje ya michezo.

Michezo hujenga nidhamu ya tabia. Kwa kufuata sheria na kanuni za michezo, wanafunzi hujifunza nidhamu na utii katika maisha ya kila siku.

Michezo huchochea heshima kwa viongozi na wenzao. Kupitia heshima kwa waamuzi na wachezaji wenzao, wanafunzi hujenga tabia ya heshima katika jamii.

Michezo huondoa tabia ya vurugu na upweke. Shughuli za pamoja huwapa wanafunzi nafasi ya kushirikiana na kuondoa tabia zisizofaa.

Michezo hujenga moyo wa ushindani wa haki. Wanafunzi hujifunza kushinda kwa heshima na kushindwa kwa staha, jambo ambalo huathiri mienendo yao kijamii.

13. Ajali ndogo ndogo hutokea mara kwa mara shuleni. Eleza njia tano za kuhakikisha usalama wa wanafunzi.

Njia ya kwanza ni kuhakikisha uwanja na vifaa vya michezo vinakaguliwa kabla ya kutumika. Vifaa vilivyoharibika au uwanja wenye mashimo vinaweza kusababisha ajali.

Njia ya pili ni kuwafundisha wanafunzi mbinu sahihi za kutumia vifaa na kucheza michezo. Wanafunzi wasipojifunza mbinu sahihi huweza kupata majeraha.

Njia ya tatu ni kuhakikisha wanafunzi wanavaa mavazi na viatu vinavyofaa. Mavazi yasiyofaa huongeza hatari ya ajali.

Njia ya nne ni kuhakikisha wanafunzi wanafanya mazoezi ya joto na viungo kabla ya michezo ili kuandaa miili yao kwa shughuli zinazofuata.

Njia ya tano ni kuwepo kwa mwalimu karibu wakati wa michezo ili kusimamia na kutoa msaada wa haraka endapo kutatokea ajali.

14. Eleza jinsi mwalimu anavyoweza kutumia vipengele vitano vya andalio kufanikisha somo.

Mada ya somo humsaidia mwalimu kuelewa kile anachopaswa kufundisha na kuweka mkazo katika maudhui husika.

Malengo mahsusi humsaidia mwalimu kuelekeza somo kwenye matokeo yanayotarajiwa. Hii humsaidia kulenga ujuzi na stadi za wanafunzi.

Vifaa na zana vilivyotajwa kwenye andalio humsaidia mwalimu kujiandaa mapema ili kufanikisha somo la vitendo na lenye ufanisi.

Mbinu za ufundishaji humsaidia mwalimu kutumia njia shirikishi na sahihi za kufundisha, jambo linaloongeza ushiriki wa wanafunzi.

Tathmini iliyo kwenye andalio humsaidia mwalimu kupima maendeleo ya wanafunzi na kufanya marekebisho pale inapohitajika.

15. Changanua vipengele vitano vya Azimio la Kazi na mchango wake.

Kipengele cha mada humsaidia mwalimu kubaini mada zote zinazopaswa kufundishwa. Hii humsaidia kupanga mfuatano wa masomo.

Kipengele cha malengo ya jumla humwelekeza mwalimu kuelekea katika shabaha kuu za elimu ya somo. Hii humsaidia kuhakikisha maandalizi yanaendana na malengo ya taifa.

Kipengele cha muda humsaidia mwalimu kupanga ratiba ya somo ili kuhakikisha masomo yote yanakamilika ndani ya muda uliopangwa.

Kipengele cha vifaa na nyenzo humsaidia mwalimu kubaini zana zinazohitajika na kuviandaa mapema. Hii huondoa changamoto za kucheleweshwa kwa somo.

Kipengele cha tathmini humsaidia mwalimu kupanga namna ya kupima maendeleo ya wanafunzi kwa kipindi kizima. Hii inamsaidia mwalimu kuwa na mwelekeo wa kufanikisha masomo.

16. Ripoti ya usalama ni nyaraka muhimu. Eleza hoja tano za kuthibitisha umuhimu wake kwa mwalimu wa michezo.

Ripoti ya usalama humsaidia mwalimu kufuatilia tukio la ajali au hatari lililowahi kutokea uwanjani. Hii husaidia kupanga mikakati ya kuzuia ajali siku zijazo.

Ripoti ya usalama hutoa kumbukumbu rasmi kwa shule na viongozi wa elimu ili wajue changamoto zinazohitaji kushughulikiwa mara moja.

Ripoti ya usalama humsaidia mwalimu kubaini vifaa na maeneo yenye hatari na kupanga mbinu za kuboresha usalama.

Ripoti ya usalama ni nyenzo ya uwajibikaji kwani huonyesha kuwa mwalimu anawajibika kuhakikisha usalama wa wanafunzi wake.

Ripoti ya usalama husaidia katika maandalizi ya somo la baadaye kwa kuhakikisha wanafunzi wanafundishwa kwa mazingira salama.